

**ՊԱՏԿԵՐԱՎՈՐ ԿԱՅՈՒՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ ԳՐԱԲԱՐՈՒՄ**

ԼԱԼԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Պատկերավոր կայուն կապակցությունները (ՊԿԿ) լեզվաոճական որոշակի արտահայտություններ են, որոնց հիմքում ընկած է պատկերավոր համեմատությունը, որը՝ իբրև փոխաբերության մի տեսակ, արտահայտում է համեմատելի հատկանիշ՝ երկու տարասեռ առարկաների և նրանց հատուկ ընդհանուր հատկանիշի հարաբերության միջոցով: Մասնագիտական գրականության մեջ այս կարգի կապակցությունները կոչվում են նաև *համեմատություն-դարձվածային միավորներ (ՀԴՄ) կամ համեմատություն-դարձվածային արտահայտություններ*¹: Այդ կառույցների բաղադրիչները գրաբարում միավորվում են *իբրև, քան, որպես* նախադրություններով, օր. *խոյանալ իբրև զարծուի, չարքան զթոյնս իժից, որպես լոյս առ խաւար* և այլն:

ՊԿԿ-ները բնութագրվում են բառին հատուկ բառաքերականական հատկանիշներով, ուստի կարելի է խոսել ինչպես նրանց բառիմաստային հատկանիշների և ձևաբանական արժեքների, այնպես էլ տարբերակների մասին:

Լեզվում ընդհանրապես տարբերակներն առաջանում են այն բանի հետևանքով, որ քերականական իմաստներն ավելի շատ են, քան դրանք արտահայտելու լեզվական հոմանշային միջոցները: Հոմանշային այդ ձևերը հանդիպում են լեզվական համակարգի գրեթե բոլոր մակարդակներում. դրանք սովորաբար ընդգրկում են լիիմաստ բառերն ու ձևությունները, բառակապակցական ու շարահյուսական միավորները: Այդպիսի միավորները համարվում են տարբերակներ, որոնք առանձնանում են բառայնորեն: Լեզվում առանձնացվում են համագոր և ոչ համագոր լեզվական տարբերակներ: Համագոր են համարվում այն տարբերակները, որոնք կարող են ազատորեն փոխարինվել մեկը մյուսով, կիրառվել գրեթե բոլոր ոճերում, խոսքի բոլոր ոլորտներում: Տարբերակները ոչ համագոր են, երբ ունեն իմաստային, ոճական, կիրառական և տարածական տարբերություններ²:

Գրաբարի պատկերավոր կայուն կապակցությունների շրջանակ-

¹ Հմմտ. **Խ. Բաղիկյան**, Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները, Եր., 1986, էջք 126-127, 140, 260-263, **Назарян А. Г.** Фразеология современного французского языка. М., 1987, էջք 111-125, 194-199, **Պ. Քեղիքյան**, Ժամանակակից հայերենի ոչ փոխաբերական կայուն բառակապակցությունները, Եր., 1990, էջ 50-51:

² Տե՛ս **Զ. Աղաջանյան**, Ձևաբանական նորմ և խոսքի մշակույթի հարցեր, Եր., 2007, էջ 116:

ներում առկա են դարձվածային-բառակապակցական տարբերակների գրեթե բոլոր տեսակները՝ բառային (հոմանշային), քերականական (ձևաբանական և շարահյուսական) և քանակային³:

Ա. Բառային (հոմանշային) տարբերակներ: Բառային (հոմանշային) տարբերակներն այնպիսի կապակցությունների հոմանշային զույգեր են, որոնք միմյանցից տարբերվում են հոմանշային որևէ բաղադրիչով՝ միաժամանակ պահպանելով իմաստային մերձավորության որոշակի աստիճան: Բառային տարբերակները ունեն հետևյալ կառուցատիպերը.

- ա) նախադրությունների տարբերակներով,
- բ) գերադաս բաղադրիչների տարբերակներով,
- գ) ստորադաս բաղադրիչների տարբերակներով:

Ա. Գրաբարի ՊԿԿ-ներում տարբերակայնություն են դրսևորում այն կապակցությունները, որոնց կառուցվածքում առկա են հոմանիշ նախադրություններ (հաճախ էլ՝ հետադրություններ). *քան զձին սպիտակ // իբրև զձին սպիտակ, որպես ի կարկտոյ հարեալք // իբրև ի կարկտոյ հարեալք, իբրև զաւագ բազմանալ // քան զաւագ բազմանալ, որպէս լոյս առ խաւար // զոր օրինակ լոյս առ խաւար, քան զսուր երկսայրի // որպէս զսուր երկսայրի, իբրև զաւագ // որպէս զաւագ // քան զաւագ* և այլն:

Հմմտ. Եթէ իցեն մեղք ձեր իբրև զձանձախարիթ, *իբրև զձին սպիտակ արարից* (Եսայ. Ա. 18): Լուս և *քան զձին սպիտակ եղէց* (Սաղ. Օ. 9): Եւ եղից զաւակ քո *իբրև զաւագ ծովու* (Մնն. ԼԲ. 12): Տեղեաց ի նոսա միս... որպէս զաւագ ծովու զթոշունս թնաւորս (Սաղ. ՀԷ. 27): Բազմեցան զինն այրիք նոցա *քան զաւագ ծովու* (Երե. ԺԵ. 8):

Երբեմն նախադրությամբ տարբերակները ձևավորվում են նաև հավելական նախադրության միջոցով, ինչպես՝ *օրինակ իմն դաշնաւոր // օրինակն իմն իբր դաշնաւոր*:

Նման կապակցությունները կարող են տարբերակներ կազմել նաև առանց ածականական բաղադրիչի. *իբրև բոց // որպէս բոց, իբրև զաւագ ծովու // որպէս զաւագ ծովու // քան զաւագ ծովու* և այլն: Հմմտ. Թո՛իչք նորա *իբրև զթռիչս բոցոյ հրոյ* (Երգ. Ը. 6): Աչք նորա *որպէս բոց հրոյ* (Յայտ. Ա. 14):

Այս կարգի կապակցությունների տարբերակները կարող են հանդես գալ նաև նախադրության զեղջումով, հմմտ. Աչք նորա *բոց հրոյ* (Յայտ. ԺԹ. 12):

Հանդիպում են երկանդամ ՊԿԿ-ների տարբերակներ, որոնք դիտվում են ածականական բաղադրիչի կրճատման հետևանք, ինչպես՝ *հլու որպէս զանասունս // որպէս զանասունս, // իբրև զանասունս,*

³ Գրաբարի դարձվածային տարբերակների մասին տե՛ս **Պ. Բեղիբյան**, Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն, Եր., 1973, էջ 213-216:

այդպես նաև՝ շանց գունակ // շանց օրինակ, իբրև (զ)Աստուած // որպես (զ)Աստուած և այլն: Հմմտ. Աստուած ... ոչ կամեր թե որպես զանասունս ի հարկե վարիցին (Եզն., 76): Յիրաւի են իբրեւ զանասունս (Ագաթ., 37):

Բ. Գերադաս բաղադրիչներով տարբերակայնություն են դրսևորում այն կապակցությունները, որտեղ առկա են ածականական կամ բայական գերադաս բաղադրիչներ. քաջ քան զԱքիլէս // արի քան զԱքիլէս, տրտում մինչեւ ի մահ // անմխիթար մինչեւ ի մահ, ի վեր քան զմիտս // գերազանց քան զմիտս, իբրև զհուր վառել // իբրև զհուր բորբոքել (իմ), իբրև զխոտան ի բաց թողուլ // իբրև զխոտան հատանել ընկենուլ, ազդող քան զամենայն սուր // հատու քան զամենայն սուր, վառեալ իբրև զհնոց // ջեռեալ իբրև զհնոց, վատթար քան զշուն // լիրբ քան զշուն և այլն:

Հմմտ. Ումեմն իբրև զհուր բորբոքեալ երեւեցաւ (Ագաթ., 179): Իբրև զհուր վառեալ էր (ն. տ., 214): Եւ ասէ Դաւիթ. «Նա եւ վատթար ևս ես քան զշուն» (Ա. Թագ. ԺԷ. 43): Իբրև շունք լիրբք եղեն յանձին իւրեանց, որ ոչ զիտեն զյագուրդ (Եսայ. ԾԶ. 11):

Խնդրո առարկա տարբերակները կարող են հանդես գալ նաև համակցված ձևով, որ պայմանավորված է լեզվի տնտեսման օրենքով. քաջ քան զԱքիլէս // արի քան զԱքիլէս // քաջ և արի քան զԱքիլէս: Հմմտ. Իսկ Արշակ ... արհամարհեաց զնոսա ... քաջ և արի երեւեալ քան զԱքիլէս (Խոր., 278):

Գ. Ստորադաս բաղադրիչներով ՊԿԿ-ների տարբերակները հանդես են գալիս կամ բառային փոփոխակներով, կամ նախդրային համարժեք կապակցություններով:

Հմմտ. Համարեցաք իբրև զոչխար ի սպանումն (Ագաթ., 111): Համարեցաք որպէս զոչխար ի սպանող (Փարպ., 91): Իբրև զգազանս վայրենիս արինախանձս ուսուցին զնոսա (Եղ., 161): Չենք մարդատեացք իբրև զգազանս շաղակերս և արինարբոս (ն. տ., 165):

Բառային տարբերակներ են ստեղծում սեռականով ավելադրությունները, որոնք ցուցաբերում են հոմանշային հարաբերություններ, ինչպես՝ Աչք իւր են իբրև զբոց հրոյ (Յայտ. Բ. 18): Չի նա մտցէ իբրև զբոց հալոցի (Մաղա. Գ. 2):

Տարբերակներ կարող են դառնալ համարժեք նախդրավոր կառույցներով ՊԿԿ-ները, ինչպես՝ Եւ էլին ինքեանք և թագաւորք ... բազում իբրև զաւագ առ ափն ծովու բազմութեամբ (Յեսու. ԺԱ. 4): Եւ ուղտուց նոցա ոչ գոյր թիւ, այլ էին իբրև զաւագ առ եզր ծովու բազմութեամբ (Դատ, Է. 12):

Բառային տարբերակներ կարող են ի հայտ գալ նաև կապակցության համեմատվող մասերի այնպիսի փոփոխակներով, որոնք հաճախ բառային մակարդակում չեն միավորվում որպէս բուն հոմանիշներ,

ինչպես՝

կարծրագոյն իբրու յականս // կարծրագոյն իբրու ի պողովատսն,
քան զեզն պակասամտագոյն // քան զէշ պակասամտագոյն,
ըստ մարգարէիցն նմանութեան // ըստ առաքելոցն նմանութեան,
սպիտակ իբրեւ զլոյս // սպիտակ իբրեւ զձիւն // սպիտակ իբրեւ
զասր // սպիտակ իբրեւ զեղեամն // սպիտակ քան զկաթն,
իբրև զջահ վառել // իբրև զլոյս վառել,
իբրև զջուրս բազմանալ // իբրև զգետս բազմանալ // իբրև հեղե-
ղատ բազմանալ,
սեաւ իբրև զագոս // սեաւ իբրև զկապերտ այծեայ⁴,
իբրև զառիւծ // իբրև զվիշապ,
որպէս սուր // որպէս ածելի և այլն:

Հմտ. *Հանդերձք* նորա եղեն *սպիտակ իբրեւ զլոյս* (Մատթ. ԺԷ. 2):
Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլակն և *հանդերձ նորա սպիտակ իբրև
զձիւն* (Մատթ. ԻԸ. 3): *Զուարթագին են աչք նորա ի զինոյ և սպիտակ
ատամունք նորա քան զկաթն* (Ծննդ. ԽԹ. 12): *Իբրև զառիւծ ի մէջ խա-
շին* (Միքիէ. Ե. 8): *Իբրև զվիշապս առաջի խաշանց* (Երեւ. Ծ. 8): Լեզուք
նոցա *որպէս զսուր սուսերի* (Մաղ. ԾԶ. 5): *Որպէս ածելի սուր* սրեաց
զնենգութիւն (Մաղ. ԾԱ. 5):

Ստորադաս բաղադրիչները կարող են տարբերակներ ձևավորել՝
պայմանավորված բառակազմական գործոնով, ինչպես՝ Չիւն և սառն
... թէ յայլմէ արարչէ էին, ոչ կոչէր զնոսա Հոգին ի փառաւորութիւն, այլ
իբրեւ զօտարոտիս մեկուսի դնէր (Եզն., 195): Ուստի յայտ է՝ թէ ոչ *իբրեւ
զօտարոտ* ոք առ յափշտակութեամբ, այլ ի հօրէ տուաւ ի ձեռս նորա (ն. տ.,
269-270)⁵:

Բ. Քերականական տարբերակներ: Քերականական տարբերակ-
ներն առաջանում են կառույցների բաղադրիչների ձևաբանաշարա-
հյուսական հատկանիշների հիման վրա. ընդ որում նկատի են առն-
վում ինչպես նրանց բաղադրիչների դրսևորման ձևաբանական միջոց-
ները (հոլովման, թվի և այլ կարգերում), այնպես էլ ամբողջական կա-
պակցության շարահյուսական (շարադասական) տարատեսակները:

1. ՊԿԿ-ների ձևաբանական տարբերակներն ի հայտ են գալիս
հիմնականում կապակցությունների անվանական բաղադրիչների հո-
լովական գուգաձևություններով, եզակի-հոգնակի ձևերով, ինչպես նաև
կապակցությունների բայ բաղադրիչների լծորդությունների երկձևու-
թյուններով (առանց իմաստային փոփոխության):

⁴ *Սեաւ* միջուկի գունային ենթադաշտին աղերսվում են *ագոս* և *կապերտ* (այ-
ծեայ) գունային երանգի հասկացությունները (տե՛ս Լ. Մ. Խաչատրյան, Գունանուն բա-
ղադրիչով համեմատություն-դարձվածային միավորները գրաբարում (ըստ Աստվածա-
շնչի), «Միխիթար Գոշ» գիտամեթոդական հանդես, Վանաձոր, 2003, հ. 1, էջ 23):

⁵ Այս կարգի կապակցությունները կարող են դիտվել բառակազմական տարբե-
րակներ:

ա) Հոլովական գուգաձևությամբ⁶, հմմտ. *մահու չափ // մահուամբ չափ, իբրև գառինք // իբրև զգառինս, իբրև ոչխարք // իբրև զոչխարս, ըստ կամս // ըստ կամաց(ն)* և այլն:

Հմմտ. Գնացին նոքա *ըստ կամս* անձանց իւրեանց (Ագաթ., 122): Եթէ դարձջիք և *ըստ կամաց* նոքա գնասջիք, տացէ ձեզ զանմահութիւն կենաց (ն. տ., 119):

բ) Եզակի-հոգնակի ձևերով. *իբրև զմանուկ // իբրև զմանուկս, իբրև զանասուն // իբրև զանասունս, իբրև զայր // իբրև զարս, իբրև զոչխար // իբրև զոչխարս, որպէս ծնող // որպէս ծնողք* և այլն: Հմմտ. *Իբրև զմանուկ* ի գիրկս առնէին (Ագաթ., 317): Լիջի՛ք *իբրև զմանկունս* զայսոսիկ (ն. տ., 221): *Իբրև այր* մի չար ինքնահալած (Առակ. Չ. 11): Եթող առ իւր ի նոցանէ *իբրև արս* երիս հազարս (Ա. Մակ. ԺԲ. 47):

Միաժամանակ և՛ թվային, և՛ հոլովական միջոցներով են կազմվել հետևյալ ՊԿԿ-ները. *իբրև զգառն // գառինք, իբրև զոչխար // ոչխարք* և այլն: Հմմտ. Սոքա *իբրև գառինք* մատուցան ի մահ (Ագաթ., 305): Եկիր ի սպանումն *իբրև զգառն* (ն. տ., 59):

գ) Գրաբարյան ՊԿԿ-ների ձևաբանական տարբերակներում հանդիպում են այնպիսի կառույցներ, որոնք դրսևորում են միաժամանակ բառային (տվյալ դեպքում՝ նախադրությունների) և քերականական (հոլովական) տարբերություններ՝ պայմանավորված նախադրությունների (հետադրությունների) հոլովառության հանգամանքով. *նման Աստուծոյ // որպէս զԱստուած, նման արծաթոյն // իբրև զարծաթ, նման անասնոյ // իբրև զանասունս, իբրև զարծուի յերամս կաքաւուց խոյանալ // նման արծուոյ ի կաքաւուց սլանալ* և այլն: Հմմտ. Իշխանութիւնս ունիս *նման Աստուծոյ* ի վերայ մեր և ամենայն մարդոյ (Փարպ., 48): Զճառայութիւնն և զվաստակ *որպէս զԱստուած* խնդրէր (ն. տ., 166): Պատիւն և մեծութիւնս *նման արծաթոյն* ընդ մատնութեանն իամայելացի վաճառականացն (ն. տ., 25): *Իբրև զարծաթ* ընտիր ... յամենայն ազգս ընդունողաց սփռեալ տարածեցաւ բանն (ն. տ., 33):

դ) Նախադրությունների հայցական խնդիրը կարող է հանդես գալ որոշիչ հոդով և առանց դրա. *որպէս զմեղուս // որպէս մեղուս, որպէս զորդիս // որպէս որդիս, ըստ կամաց // ըստ կամացն և այլն: Նախադրության խնդիրը կարող է ստանալ կրկնակի հոդ. իբրև զմարգարիտ // իբրև զմարգարիտն պատուական* և այլն:

ե) Բայական ՀԴՄ-ներում բայական գերադաս բաղադրիչները

⁶ Հայ քերականագիտության մեջ ընդհանրապես քերականական, մասնավորաբար հոլովական գուգաձևություններին անդրադարձել են **Մ. Մեքաստացին** (Քերականութիւն գրաբարի լեզուի հայկազեան սեռի, Վենետիկ, 1730, էջ 20-43, 253-293), **Մ. Չամչեանը** (Քերականութիւն հայկազեան լեզուի, Վենետիկ, 1843, էջ 11-34), **Ա. Բագրատունին** (Հայերէն քերականութիւն ի պէտս զարգացելոց, Վենետիկ, 1852, էջ 6-7, 9, 11, 13, 17-29, 94), **Զ. Աղաջանյանը** (Ձևաբանական նորմ և խոսքի մշակույթի հարցեր, Եր., 2007, էջ 144-163) և ուրիշներ:

տարբերակներ են ստեղծում տարբեր լծորդություններով⁷, ինչպես՝ *իբրև զարմաւենի ծաղկել // իբրև զարմաւենի ծաղկիմ*:

2. ՊԿԿ-ների շարահյուսական տարբերակները պայմանավորված են կապակցությունների *կառուցվածքային գործոններով*: Այդպիսի տարբերակներ կարող են առաջանալ կա՛մ ՊԿԿ-ների բաղադրիչների շարահասական փոփոխություններով, կա՛մ ամբողջ կառույցի ձևափոխությամբ: Հետևյալ ՊԿԿ-ների տարբերակները պայմանավորված են բաղադրիչների շարահասական դիրքի փոփոխություններով. *իբրև զմարգարիտն պատուական // իբրև զպատուական մարգարիտն, քաղցր քան զմեղու խորիսիս // քաղցր քան զխորիսիս մեղու, խաղալ նովաւ իբրև հաւու // իբրև հաւու խաղալ նովաւ, իբրև զարծաթ ի բովս (քննել) // (մտանել) ի բովս իբրև զարծաթ, ծագել իբրև զոյս // իբրև զոյս ծագել, գոչել իբրև զառիւծ // իբրև զառիւծ գոչել* և այլն: Հմմտ. Եկն գոգի Աստուածութեանն փորձել և քննել զամենեսեան *իբրև զարծաթ ի բովս* (Ագաթ., 323): Մտին *ի բովս իբրև զարծաթ* (ն. տ., 326): Իսկ զհոգևորացն առաքինութիւն աստուածաւեր սիրողացն մեծութիւն *իբրև զմարգարիտն պատուական* (Ագաթ., 6): ... Հասեալ գեղեցկագոյն *իբրև զպատուական մարգարիտն* (ն. տ., 9): Վասն Երուսաղէմի ոչ ներեցից, մինչև *ծագեսցէ իբրև զոյս արդարութիւն* նորա (Եսայ. ԿԲ. 1): Եւ կոտորեցի զնոսա բանիւ բերանոյ իմոյ, եւ *իբրաւունք քո իբրև զոյս ծագեսցեն* (Ովսէ. Զ. 5):

Շարահյուսական տարբերակներ են ստեղծվում համեմատելի հասկանալի բաղադրիչի (ածականի) զեղչման դեպքում. *սուր քան զամենայն սուր երկսայրի // քան զամենայն սուր երկսայրի, քաղցր քան զխորիսիս մեղու // իբրև զխորիսիս մեղու* և այլն: Հմմտ. Քաղցր էր ի ճաշակելիս խորհրդոյ հոգևոր և իմաստուն լսողաց ... *քան զխորիսիս մեղու* (Փարպ., 20): Եւ համ նորա *իբրև զխորիսիս մեղու* (Ելք. ԺԶ. 31):

Գ. Քանակական տարբերակներ: Այս տարբերակները հանդես են գալիս բաղադրիչների քանակային տարբեր կազմերով. ի հայտ են գալիս համառոտ և ծավալուն կառույցներ, որոնք, պահպանելով իմաստային մերձավորությունը, կազմում են հոմանշային զույգեր:

Քանակական տարբերակները սովորաբար ձևավորվում են այն դեպքում, երբ ելակետային բառակապակցության նախադրության խնդիրը ստանում է որևէ կարգի լրացում՝ այդպիսով շեշտելով ՊԿԿ-ի իմաստային բեռնվածությունը: Ընդ որում՝ այդպիսի լրացումները կարող են արտահայտվել ինչպես բառով, այնպես էլ բառակապակցությամբ և նախդրավոր կապակցությամբ:

1. Քանակական տարբերակներից մեկում լրացական անդամն արտահայտված է բառով.

⁷ Բայական զուգահեռ լծորդություններին անդրադարձել են **Ա. Աբրահամյանը** (Գրաբարի ձեռնարկ, Եր., 1976, էջ 101-104), **Վ. Առաքելյանը** (Գրաբարի քերականություն, հ. 1, Ձևաբանություն, Եր., 2008, էջ 105-111) և ուրիշներ:

իբրև զապառած // իբրև զապառած խստաքար,
իբրև զեղբայր // իբրև զեղբայր հարազատ,
իբրև ոչխարք // իբրև ոչխարք մոլորեալք,
որպէս անձրեւ // որպէս անձրեւ սաստիկ / անչափ,
յորդել իբրև զհեղեղ // յորդել իբրև զհեղեղ անհուն,
գոչել իբրև զառիւծ // գոչել իբրև զառիւծ զայրագին,
որպէս զբարբարոսս // որպէս զբարբարոսս այլանդակեալս ,
որպէս խաշն // որպէս զխաշն լքեալ և այլն:

Հմմտ. Եւ որպիսի շուք բազմադիմիս արարին առ ի պատիւ դիոյն,
քաղաքականաց կարգօք և ոչ որպէս զբարբարոսս (Խոր., 190): Եւ էր այ-
նուհետև տեսանել զաշխարհս մեր ոչ որպէս զբարբարոսս այլանդա-
կեալս (ն. տ., 280): Առաջնորդեցեր որպէս խաշին ժողովրդեան քո (-
Սաղ. ՀԶ. 21): Եւ որ շէնն մնացե, եղիցի իբրև զխաշն լքեալ (Եսայ. ԻԷ.
10):

2. Լրացական անդամն արտահայտուած է բառակապակցությամբ
կամ նախդրավոր կապակցությամբ: Ինչպէս՝ *օրինակ իմն որպէս փո-
թորիկ // օրինակ իմն որպէս փոթորիկ յանտառէ տերևաթափի, իբրև
զփայլակն // իբրև զփայլակն անկեալ յերկնից, իբրև զաւագ ծովու //
իբրև զաւագ առ ափն ծովու* և այլն:

Հմմտ. Եղից զաւակ քո իբրև զաւագ ծովու, որ ոչ թուիցի ի բազմու-
թենէ (Մնն. ԼԲ. 12): Եւ էլին ... իբրև զաւագ առ ափն ծովու բազմու-
թեամբ (Յեսու. ԺԱ. 4):

Որոշ դեպքերում քանակական տարբերակ է ստեղծում բայական
անդամի լրացումը, ինչպէս՝ *Իբրև զհուր բորբոքեցի* բարկութիւն ի վե-
րայ մնացելոցն (Եղ., 156): *Բորբոքեցաւ իբրև զհուր հնոցին* ի Բաբիլոն
(ն. տ., 13):

Բառակապակցական տարբերակների բայական անդամը կարող է
զեղչվել, ինչպէս՝ *որպէս մեղուս // որպէս մեղուս ընդդէմ ծաղկանց,
իբրև զարծաթ // իբրև զարծաթ ի բովս* և այլն: Հմմտ. Ընտրեցէ նախ
գնոսա իբրև զարծաթ (Ագաթ., 324): Եկն Հոգի փորձել և քննել զամենե-
սեան իբրև զարծաթ ի բովս (ն. տ.):

Քանակական տարբերակներ կարող են ձևավորվել կապակցույթ-
յան կամ ընտրական անդամի առկայությամբ, ինչպէս՝ *իբրև զհնոց և
իբրև զհնոց վառեալ, իբրև զլոյս և իբրև զլոյս տօթագին, իբրև զլոյս և
իբրև զլոյս արեգական*: Հմմտ. Զի բորբոքեցան իբրև զհնոց (Ովսէ. Է. 6):
Ջեռան իբրև զհնոց վառեալ (Ովսէ. Է. 7): Եւ իրաւունք քո իբրև զլոյս ծա-
գեցեն (Ովսէ. Զ. 5): Եւ եղիցի լոյսն լուսնի իբրև զլոյս արեգական (Ե-
սայ. Լ. 26):

Այսպիսով, գրաբարում ՊԿԿ-ների տարբերակները բնութագրվում
են որոշակի կառուցատիպերով, որոնք բաժանվում են հետևյալ տե-
սակների՝ բառային (հոմանշային), քերականական և քանակական:

Բառակապակցական տարբերակների ձևավորման գործում զգալի դեր ունեն ինչպես գերադաս բաղադրիչների, այնպես էլ կախյալ անդամների քերականական հատկանիշները. չպետք է անտեսել նաև նախդիրների կապակցական հնարավորությունները:

Բանալի բառեր – կայուն կապակցություն, համեմատություն, տարբերակ, բառային, քերականական, քանակական, գերադաս բաղադրիչ, ստորադաս բաղադրիչ, կառուցատիպ, նախդիր

ЛАЛИК ХАЧАТРИАН – Варианты образных устойчивых словосочетаний в грабаре. – Варианты образных устойчивых словосочетаний в грабаре характеризуются конкретными моделями, которые делятся на следующие подгруппы: лексические (սպիտակ որպէս զձին // սպիտակ իբրև զկաթն. белый как снег // белый как молоко), грамматические (նման Աստուծոյ // որպէս զԱստուած. подобно Богу // как Бог), квантитативные (քաղցր իբրև զմեղր // քաղցր քան զխորիսխ մեղու. сладкий как мёд // сладкий как соты мёда).

В образовании таких вариантов важную роль играют способы выражения доминирующего компонента, грамматические признаки зависимого члена, расположение элементов сочетания, а также особенности сочетаемости предлогов с разными падежами.

Ключевые слова: устойчивый оборот, сравнение, вариант, словесный, грамматический, квантитативный, доминирующий компонент, подчинительный компонент, структурный тип, предлог

LALIK KHACHATRIAN - The Variants of Image-Bearing Word-Combinations in Old Armenian. – The variants of image-bearing word-combinations in Old Armenian are characterized by specific models, which are divided into the following types: (lexical, սպիտակ որպէս զձին // սպիտակ իբրև զկաթն. white as snow. white as milk), grammatical (նման Աստուծոյ // որպէս զԱստուած. like the god // as a god), quantitative (քաղցր իբրև զմեղր // քաղցր քան զխորիսխ մեղու. sweet as honey // sweet like a comb of honey).

The ways of expressing the dominant components, the grammatical features of dependent members and the combinability of prepositions play an important role in the formation of these variants.

Key words: set expression, comparison, variant, verbal, quantitative, dominating component, subordinative, component, structural type, preposition